

УДК 41:378:351.745.5

Дягілєва Людмила Дмитрівна
Харківський національний університет внутрішніх справ
(Харків, Україна)

ПРАГМАТИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Анотація. В статті представлені основні проблеми формування прагматичної компетенції у навчанні іноземної мови майбутніх працівників правоохоронних органів. Автор розглядає можливі варіанти роз'язання даної проблеми.

Ключові слова: комунікативний підхід, прагматична компетенція, працівники правоохоронних органів, професійна діяльність, умови.

Дягилева Людмила Дмитриевна
Харьковский национальный университет внутренних дел
(Харьков, Украина)

ПРАГМАТИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ БУДУЩИХ ПРАВООХРАНИТЕЛЕЙ

Аннотация. В статье представлены основные проблемы формирования прагматической компетенции при обучении иностранному языку будущих сотрудников правоохранительных органов. Автор рассматривает возможные варианты решения данной проблемы.

Ключевые слова: коммуникативный подход, прагматическая компетенция, сотрудники правоохранительных органов, профессиональная деятельность, условия.

Diagilieva Liudmyla D.
Kharkiv National University of Internal Affairs
(Kharkiv, Ukraine)

PRAGMATIC COMPETENCE IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE TO FUTURE LAW ENFORCEMENT OFFICERS

Abstract. The article presents the main problem of forming of pragmatic competence in teaching foreign language to future law enforcement officers. The author examines the possible solutions.

Keywords: communicative approach, pragmatic competence, law enforcement officers, professional activities, conditions.

Останнім часом в контексті реформування та інтеграції правоохоронних органів України в світову систему правоохоронних органів надзвичайної необхідності потребує розв'язання конфліктів, пов'язаних з тероризмом, транснаціональною злочинністю, торгівлею людьми, незаконною міграцією та обігом наркотиків, тощо [1, 2, 3]. Вищезазначене потребує удосконалення

іншомовного спілкування майбутніх фахівців, яке має здійснюватись ними у галузі протидії злочинності, охорони громадського порядку, виконання заходів із дотримання прав людини.

Автори Н. Артикуца, О. Бігич, Л. Бондар, Л. Вікторова, М. Волошинова, Л. Гріднева, Т. Гороховська в своїх роботах розглядали різні аспекти мовної підготовки майбутніх професіоналів в умовах немовних навчальних закладів [4, 5, 6].

Звісно, що комунікативна спрямованість у вивченні іноземної мови у професійних вишах займає провідне місце. Спрямованість усього навчального процесу на формування у майбутніх фахівців практичних умінь та навичок як засобу комунікації для розв'язання професійних проблем, спілкування у професійних та життєвих ситуаціях в умовах діалогу культур стає однією з найвагоміших задач сьогодення. Визначаючи іншомовну комунікативну компетенцію Д. Хаймс пропонує об'єднати в цьому понятті граматичну (правила мови), соціально-лінгвістичну (правила діалектної мови), дискурсивну (правила побудови змісту висловленого) і стратегічну (правила підтримки контакту зі співрозмовником) компетентність. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти пропонують розділити компетенції того, хто вивчає мову на загальні компетенції та комунікативні мовленнєві компетенції [7, с. 101]. Автори Рекомендацій вважають, що комунікативні мовленнєві компетенції мають складатися з лінгвістичних, соціолінгвістичних та прагматичних компетенцій. У свою чергу, прагматичні компетенції пов'язуються із знаннями користувачів про принципи, за якими повідомлення організуються, використовуються для здійснення комунікативної функції та узгоджуються згідно з інтерактивними та трансактивними схемами. Таким чином, прагматична компетенція пов'язується з дискурсивною, функціональною компетенціями та компетенцією програмування мовлення.

Деякі автори пов'язують успішність комунікативної взаємодії саме з формуванням у тих, хто вивчає іноземну мову прагматичної компетенції. Так, М. Варга пише, що граматичній компетенції та лексичних знань недостатньо, коли той, хто вивчає іноземну мову спілкується з носієм мови. Дослідник вважає, що для спілкування іноземною мовою важливо також знати правила користування нею, тобто опанувати прагматичний аспект іноземної мови. Свою думку М. Варга пов'язує з тим, що носії мови у спілкуванні вважають прагматичні помилки більш значними, ніж мовні [8, 141]. Проте, пише автор «прагматична компетенція тих, хто вивчає іноземну мову не є об'єктом численних досліджень. Подібні дослідження лише починають з'являтися у науці» [9, 205]. Серед таких робіт становить інтерес праця Кербрат-Оречиони, фахівця з прагматики та лінгвістики інтеракцій. На думку автора, по-перше, прагматика вивчає «мову в ситуації», оскільки прагматика цікавиться власне повідомленням, доповідачем та отримувачем повідомлення. По-друге, мова розглядається як засіб дії в контексті діалогу. Прагматика вивчає феномени, які відбуваються під час взаємодії. Її цікавлять як слова та наміри доповідача, так й висновки, зроблені отримувачем повідомлення в контексті діалогу [10, 1]. Узагальнюючи вищезазначене, Томас пише, що прагматика стає «сенсом у взаємодії» (meaning in interaction) [11, 22] оскільки використання мови є динамічним процесом між доповідачем, отримувачем повідомлення та контекстом.

Проте, практика викладання іноземної мови у професійних вишах, а також аналіз різноманітних підручників вітчизняних та зарубіжних авторів з іноземної мови свідчать, що у навчанні іноземної мови майбутніх професіоналів не враховується власне прагматичний фактор. Виникають протиріччя між сучасним викладанням іноземних мов та недостатньою увагою на формування прагматичної компетенції в процесі навчання. Найчастіше при організації монологічного та діалогічного мовлення майбутніх фахівців під час навчання іноземної мови порушуються зв'язки між мовними структурами та визначеною конкретною комунікативною задачею у певній, особливо професійній ситуації. Часто спонтанність бесіди порушується викладачем, який бере на себе власну ініціативу керування процесом. До того ж, під час навчання розкривається певний спектр прагмалінгвістичних проблем таких, як калькування, прямий переніс професійних лексичних одиниць, мовних та мовленнєвих форм з рідної мови в іноземну, використання невірних сценаріїв інтерактивних обмінів, помилки в ідентифікації типів та видів текстів і т. ін.

Отже, подолання протиріччя між сучасним рівнем викладання іноземних мов у професійних вишах та формуванням прагматичної компетенції у навчанні майбутніх професіоналів іноземної мови можливе за умов певної організації процесу навчання. Подібна організація, на нашу думку, має пов'язуватися з таким комунікативним феноменом, як дискурс. Саме дискурс по-перше, відкриває можливості подальшого дослідження, використання та формування прагматичної компетенції майбутніх фахівців, зокрема правоохоронців. По-друге, дискурс відображає зв'язок мови та культури. По-третє, дискурс обіймає комплекс комунікативно-прагматичних елементів, таких, як інтенції, відносини, соціальні ролі і т.ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Проблеми протидії транснаціональній організованій злочинності: наук.-практ. посіб. / [М. Г. Вербенський, Р. М. Безхлібник, А. І. Берлач та ін.; за заг. ред. М. Г. Вербенського]; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х.: ХНУВС, 2010. — 288 с.
2. ООН опікується біженцями та мігрантами — за допомогою МВС: інформація МВС України // Іменем закону. — 2010. — № 41. — С. 2.
3. Лешукова І. В. Процесуальні особливості міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України при розслідуванні злочинів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. В. Лешукова. — Х., 2004. — 217 с.
4. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: навч. посіб./ Н.В.Артикуца. – 2-ге вид., змін. і доп. – К.: СтилоС, 2004. – 277 с.
5. Теорія і практика формування іншомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей: колективна монографія / О. Б. Бігич, Л. В. Бондар, М. М. Волошинова та ін.; за ред. О. Б. Бігич. К.: Вид. центр КНЛУ, 2013.-383 с.
6. Гороховська Т.В. Формування мовленнєвої культури майбутніх працівників ОВС / Т.В. Гороховська // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. – 2003. – № 8. – С. 454–459.

7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [Наук. Ред. укр. Вид-ня С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 237 с.
8. Wargha M. «Est-ce que tu pourrais m'aider?» vs. «Je voudrais demander si tu pourrais m'aider.» Les requêtes en français natif et en interlangue//Vox Romanica: Annales Helvetici Explorandis Linguis Romanicis Destinati. – 2005. - №64. – p. 141-159.
9. Wargha M. Interlanguage pragmatics in L2 French. In: Ayoun D. (éd.) 2007. French applied linguistics. Amsterdam et Philadelphia: John Benjamins. - 2007. – p. 171-207.
10. Kerbrat-Orecchioni C. Les actes de langage dans le discours: théorie et fonctionnement. - Paris: Nathan, 2001. – 200 p.
11. Thomas J. Meaning in Interaction: an introduction to pragmatics. London and New York: Longman Group Ltd., 1995.